

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De matrimonio simpliciter clandestino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ex hoc à nonnullis deduci, impedimentum publicæ honestatis nasci ex Sponsalibus principio validis, sed mutuo Sponsorum consensu iterum dissolutis. Verum hæc deductio ex eo textu non rectè fit; nam, ut diximus supra, Sponsalia, de quibus loquitur textus, non mutuo Sponsorum consensu, sed ipso jure dissoluta sunt, ut liquet ex verbis allatis. Qui enim dicunt in casu, quo mutuo Sponsorum consensu dissolvuntur, non nasci impedimentum, justitiæ publicæ, id fundant in eo, quòd talia Sponsalia non habeant mutuanam consensu in utroque firmitatem.

630. Not. 4. in casu, quo mulier aliquem, tanquam Virum suum sibi vindicare contendit, & per idoneos testes probare nequit, quòd alter, cum haberet debitam ætatem, (nimirum, quòd, dum esset 14. vel circa finem anni XIV.) in eam consenserit, illum à Mulieris impetitione absolvendum esse, & ad alia vota transeundi

dandam licentiam, si is juramento affirmet, se nunquam in eam, dum in eætate esset, consensisse. Sic Urbanus III. in c. Attestationes. 10. h. t.

Not. 5. quando supra diximus ex c. 631. de illis. 7. h. t. quòd si major cum minore contraxit, exspectare debeat hujus pubertatem; & non ille, sed iste pubes factus resilire possit; intelligendum esse, si major spontè, ac non invitus contraxit, id quòd expressè habetur in c. ex Literis. 11. hoc. tit. ubi casus est de puella pubere, desponsata puero IX. vel X. annorum, & sub hoc ad domum Patris pueri de voluntate parentum potius, quam sua, traducta, qua dolens, & invita, minis parentum impulsus, per annum & amplius ibidem commorata, tandem ad propriam domum recessit, non exspectato tempore, dum puer annum XIV. compleret, liberata fuit.

QUÆSTIO III.

Ad Titulum III. de clandestina desponsatione.

632. **H**æc desponsatio propriè supponat pro Sponsalibus de futuro c. sufficit. 4. de sponsal. hoc tamen titulo supponit etiam pro matrimonii, seu Sponsalibus de præsentis, ut colligitur ex c. Tua nos. 26. eod. Cæterùm desponsatio clandestina dicitur, quæ sic occultè fit, quòd exinde legitimi testes vel probatio non appareant, ut dicitur c. Quod nobis. 2. h. t. Et quamvis Pereyra in Elucidar. n. 1672. enumeret 6. modos, quibus matrimonia clandestinè fieri dicuntur. 1. si contrahantur sine testibus; 2. si consummantur ante nuptiales benedictiones; 3. quando contra fidem primorum Sponsalium alia Uxor ducitur; 4. quando ante legitimam ætatem ineuntur; 5. quando contrahuntur tempore, quo solennitas nuptiarum prohibetur ab Ecclesia; 6. quando omnis denunciationibus celebrantur: rectius tamen P. Sanchez. lib. 3. hic D. i. num. 3. duplex tantum agnoscit clandestinum; primum in quo testes

jure requisiti deficiunt, vocarique solet clandestinum simpliciter; alterum, in quo solum desiderantur denuntiationes, peritæ ab Ecclesia, ad perfectam ejus publicationem, & dicitur clandestinum secundum quid; de quibus in præsentis.

ARTICULUS I.

De matrimonio simpliciter clandestino.

Clandesimitas, quæ datur per defectum præsentis Parochi, & Testium, olim matrimonia sic clandestinè celebrata reddebat quidem per se illicita, sed non invalida. Illicita ex c. Nullus, 30. q. 5. ubi ex liceris Hormisdæ Papæ habetur: nullus fidelis, cujuscumq. conditionis sit, occultè nuptias faciat: sed benedictione accepta à Sacerdote, publicè nubat in Domino.

Dixi: per se illicita olim fuisse matrimonia clandestina, nimirum sine testibus contracta; quia ex se nihil deerat quoad substantiam; & inhibita erant solum ratio.

ratione Scandalorum, & occasionis peccandi, ex ejusmodi connubiis nascentis. Et ideo in casu, quo mala, nisi clandestinè fierent, præponderabant malo ex clandestinitate nascenti, etiam licitè fiebant, ut si sic Sponsi evitarent, certum alioquin periculum mortis; vel per testes à matrimonio potius impedirentur, aut aliàs grave damnum paterentur, de quibus Covarr. p. 2. in 4. decret. c. 6. n. 7. Non tamen erant tunc invalida ex cap. 2. h. t. ubi dicitur: matrimonia, quæ sic (nimirum occultè, quòd exinde legitimi testes non appareant) contrahuntur: nisi rationabilis causa præpediat, ab Ecclesia recipienda, & comprobanda esse; si personæ contrahentium voluerint publicare. Et ideo etiam Tridentinum Sess. 24. de Reform. matr. cap. 1. negantes clandestina matrimonia, vera, & rata esse, quamdiu Ecclesia irrita non facit, Anathemate damnat.

635. Jure autem novo Concilii Trident. Sess. 24. de Reform. matr. c. 1. matrimonia simpliciter clandestinè (nimirum sine Parocho & testibus) celebrata, nulla, & irrita declarantur: ibi: *Qui aliter, quàm præsentè Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentaverint, eos sancta Synodus, ad sic contrahendum matrimonium omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos decernit, prout eos, præsentè decreto, irritos facit, & annullat.*

636. Causa hujus decreti inhabilitantis personas ad sic contrahendum, & contractum contra decreti formam celebratum annullantis fuit, quòd decreta juris antiqui, ea præcisè prohibentis, experientià docente, non sufficienter occurrerent malis ex ea clandestinitate nascentibus; qualia erant, quòd Conjuges sic clandestinè sæpius ab invicem recesserint, alia conjugia publicè iniverint, in perpetuis adulteriis viverent, magno fidei conjugalis, prolium, & Sacramenti, tum detrimento, tum contemptu, Ecclesià, quæ de occultis non judicat, factos contractus ignorante, & propterea medelam debitam afferre non valente.

Ideo (quemadmodum legitimè statuit alia quædam impedimenta dirimentia, ut est impedimentum justitiæ publicæ, raptus, cognationis spiritualis, & le-

galis, imò & in certis gradibus, carnalis) quæ jure naturali vel divino talia non sunt, ad cavenda tanta mala, meritò clandestinitatem simpliciter (de qua n. 633.) statuit impedimentum dirimens, quo fieret, ut, cum ipsi per Parochum, & testes constaret de contrahentium externo consensu per verba de præsentè, prædictis malis, quibus defectu probationis legitimæ de matrimonio inter aliquos celebrato (ipsis, vel uno eorum pertinaciter negantibus) occurrere non poterat, in futurum, facilè obviare possit; quibus positis.

Quæres. 1. an hoc decretum sit pœnale? ante resolut. suppon. 1. hoc decretum considerari posse tripliciter. 1. in quantum est *inhabilitans*, nimirum reddendo inhabiles, Christi fideles, ad validè matrimonia simpliciter clandestinè contrahenda; 2. in quantum est *prohibens* ejusmodi contractus sine præsentia Parochi, & testium; 3. in quantum est *irritans* matrimonia clandestinè contracta. Suppon. 2. dupliciter fieri posse, quòd quis per legem inhabilis reddatur ad actum aliquem validè celebrandum. 1. in odium delicti. 2. sine respectu ad delictum, ex justis aliis causis præscribendo certam agendi formam, ut quis inhabilis sit ad actum validè celebrandum, eà etiam inculpabiliter prætermittà; his præmissis.

Resp. decretum illud, in quantum est *prohibens*, esse legem, nec merè prohibitivam, nec merè pœnalem, sed mixtam; cum transgressor non tantum fiat Reus culpæ, sed etiam pœnæ per legem imposta, ut dicemus infra: in quantum autem est *inhabilitans*, non esse legem pœnalem; cum inhabilitatem statuat, non in odium commissi delicti, sed solam ad cavenda in futurum mala gravissima præscribat formam contrahentibus observandam, ut jure habiles sint; & hæc ratione deinceps conjugalis fides, bonum prolium, & Sacramenti ratio, per notitiam Ecclesiæ factam de contractu, seriò custodiantur, & custodiri curentur. In quantum porò est *irritans* matrimonia sine præsentia Parochi, & testium inita, id non tantum agere rescindendo (cum propter inhabilitatem contrahentium solo facto, non jure teneant) quàm nullitatem declarando.

Quæ-

638. Quæres. 2. an Præsentia Parochi & Testum in contractu matrimonii requiratur, ut forma *substantialis*, & non merè probatoria? adeoque requisita sit ad ejus valorem? Resp. requiri non ut formam merè extrinsecam, & probativam; sed substantialem, & intrinsecam, quia, cum matrimonium aliter celebratum ipso jure sit nullum, & contrahentes, ad aliter celebrandum inhabiles, nequit intelligi merum extrinsecum, quo præcisè sublato, perit valor matrimonii; hoc autem contingit, præcisè sublata præsentia Parochi, & Testum, intellige tamen, si non sit aliqua exceptio, vel dispensatio ad contrahendum absque illa forma: ita Sanchez. *lib. 3. matr. D. 17. n. 4.* Cujus ulterior ratio est; quia quod requiritur solum ut forma probatoria, non ut *substantialis*, & *solemnis*, non invalidat actum in foro poli, seu conscientia; at defectus illius famæ, etiam in foro poli, & conscientia, omnino invalidat matrimonium, in loco, ubi Tridentinum in hoc publicatum, & receptum est, ut certum habetur in Ecclesia; ergo. Et ideo de Luca *l. 14. in Annot. ad S. C. Trid. discursu. 26. n. 9.* dicit, opinionem dicentium, esse formam tantum probatoriam, esse *erroneam, & merito rejectam.* Est probatoria, sed non tantum.

639. Hinc communiter Doctores tradunt, irritum esse matrimonium, etiam in articulo mortis, aut in quacunque alia necessitate contractum, absque Parocho & Testibus. Nam licet lex Ecclesiastica, merè præceptiva, quæ inducit solennitatem tantum extrinsecam, & merè accidentalem contractui, non ita obliget, ut ejus defectu vicietur contractus; secus tamen est, quando inducit solennitatem specialem, ut patet in professione religiosa ante legitimam ætatem facta; hæc enim nulla est, esto ignoranter facta sit cum tali ætatis defectu. Nec ad valorem hujus contractus sufficit, quod forma *substantialis* impleatur *per equipollens* (v. g. quod matrimonium contrahatur coram majori parte vicinitatis sed absente Parocho) sed requiritur, ut impleatur specificè, ac proprie; ita Pirhing de *Clandest. despons. n. 3.* Hinc non sufficit qualiscunque publicitas matrimonii, sed opus est publicitate, *in facie Ecclesie*, ut ei nimirum probari possit *per testem, ab Ecclesia*, præter alios,

Tom. IV.

expressum, & specialiter requisitum (qui est Parochus, vel Sacerdos alius de ipsius licentia) contractus externè celebratus per verba de præsentia, nullo impedimento detecto.

Quæres. 3. An hoc decretum obli- 640.
get ubique? Resp. ex intentione Legislatoris, præsertim expressà in ipsa lege, præcæteris constare posse vim legis; cum ergo Concilium expressè dicat loco cit. quod hoc decretum in unaquaque Parochia suum robur *post triginta dies habere incipiat, è die prima publicationis, in eadem Parochia facta, numerandos*; sequitur, quod in illis locis, & Parochiis tantum, robur etiam de facto habeat, in quibus à publicatione inibi facta, 30. dies effluxerunt; at ubi nunquam adhuc publicatum est, ibi nec effluxerunt, nec effluere poterunt. 30. dies à publicatione inibi facta; ergo ibi nec hodie robur suum habere incipit; ergo relinquit matrimonia sub dispositione juris antiqui, de qua à *n. 633.* ad hoc autem, ut in aliqua Parochia istud Decretum Tridentini robur suum obtineat, & obliget, non sufficit, quod publicatum sit in metropoli, vel civitate Ordinariorum, aut synodo Provinciali, vel Diocesana; idque *ex speciali dispositione Ecclesie*, quæ voluit, ut hæc lex non obligaret, nisi post promulgationem *in singulis Parochiis* factam, & elapsos 30. dies à facta publicatione; ut constet ex textu.

Quare, licet Episcopus non possit 641.
matrimonia invalidare, per sua decreta synodalia, quæ sine Parocho & testibus contracta essent, si ibi nondum publicatum, & receptum est in hoc puncto Tridentinum, ut docet Aldanus *in Compend. Canonic. decisionum lib. 1. tit. 8. n. 43.* apud Barbof. *in cit. locum Trident. n. 174.* potest tamen publicare illud decretum, etiam hodie, si nondum publicatum est; & sic facere, ut elapsis 30. diebus à publicatione, matrimonia deinceps invalide contrahantur, non servatà formà Tridentini: Unde sequitur, etiam hodie valide contrahi matrimonia sine Parocho & Testibus à Sponsis *in sua Parochia*, si in ea nondum publicatum est hoc decretum Tridentini. Sic enim in ea Parochia lex illa Tridentini, in quantum inhabilitans, & irritans est, nullum robur obtinet, ex

X 2

n. 640.

n. 640. & locum duntaxat habet dispositio juris antiqui prohibens præcisè, non annullans ex n. cit.

642. Imò sequitur, etiam hodie, validè contrahi sine Parocho & testibus à Sponsis, qui abeuntes è loco, ubi viget Tridentinum, transeunt ad alium, ubi non viget, ibique contrahunt, si eò se conferant animo ibidem figendi domicilium. Quia sic contrahunt in sua Parochia, ubi decretum Tridentini locum, & robur non habet, ut ponit casus, consequenter citra inhabilitatem ipsos ad sic contrahendum ibi efficientem. Ut autem quis dicatur contrahere in sua Parochia, satis est, quòd sua sit, tempore contractus; sic Fagnanus in c. significavit, de Paroch. n. 36. dixi: animo ibidem figendi domicilium; difficultas est, an validè contrahant matrimonia sine Parocho & testibus Sponsi, qui retinentes domicilium, ubi viget Tridentinum, de industria (& animo declinandi formam jure novo præscriptam) transeunt ad alium locum, ubi Tridentinum non viget, & clandestinè ibi matrimonio contracto, iterum ad sua redeunt.

643. Affirmativam sequitur P. Sanchez lib. 3. hic D. 18. an. 18. & valde probabilem censet Pirhing, de Claud. despons. quia licet peccent Sponsi, eo animo transeuntes ad illum locum, ut ibi clandestinè celebrent (hoc enim jure antiquo, & novo illicitum est, nisi gravis causa excuset) nullo tamen jure irrita sunt matrimonia clandestinè celebrata in loco, ubi Tridentinum non viget; cum ipsum CC. voluerit, nullum suo decreto inhabilitanti, ac irritanti, robur esse in loco, ubi publicatum non est. Ex quo fit, quòd non obliget fideles, nisi ratione loci, si in eo publicatum sit, & non extra: sic alii contractus & testamenta valde fiunt sine solennitatibus extrinsecis, si in eo loco per statutum, vel consuetudinem legitimam sublata sint, esto in loco domicilii eorum de necessitate requirantur. Nec obstat, in hoc casu fraudem posse objici, quæ nulli patrocinari debet; quia non est fraus, quando quis utitur jure suo. Talis enim non dicitur committere fraudem jure annullativam actus celebrati per regulam, seu legem. ss. ff. de reg. juris. Sic post Sponsalia cum Berta, nec ritè dissoluta, contrahens cum Caja, etiam animo declinandi

matrimonium cum Berta, validè contractum cum Caja, id, quod pat. etiam ex instantiis aliorum contractuum.

Non desinam tamen hic annotare, quod habet Cardinalis de Lugo in Responsis moralibus lib. 1. dub. 36. ubi refert, ad propositam Papæ ab Archiepiscopo Coloniensi hanc quæstionem: an validè contrahant, retinentes domicilium, in quo viget Tridentinum, irritans matrimonia clandestina, de industria transeuntes ex illo loco ad alium (ut ibi sine Parocho & Testibus contraherent, quia ibi Tridentinum non est publicatum) & matrimonio sic contracto redderent? Cardinales super hoc consultos respondisse: se censere, invalidè contrahere, saltem si cum fraude fiant; & hoc eorum responsum de nullitate talis matrimonii Pontifici oblatum, per decretum Urbani VIII. 16. Aug. 1627. Autorit. Apostol. approbatum, & confirmatum esse.

Idem esse responsum à Cardinalium Congregatione refert Zypæus lib. 4. consultat. 6. & à Facultate Theologic. Vienne, ait Gobat in Theolog. Experiment. tr. 10. n. 467. supposita porro hæc Cardinalium declaratione per Pontificem ritè approbata, & confirmata (prout testatur Cardinalis de Lugo) merito censeretur potest, ea matrimonia jure nulla esse, accedente dolo, hoc est, tali exitu, & reditu præcisè ad declinandam faciem Ecclesiæ: licet non improbabiler opponi possit, legem illam declarativam nondum obtinere, tum quòd necdum publicata sit authenticè etiam in Curia Principis; tum quòd non constet, saltem morali certitudine, de tali publicatione, quod ad vim obtinendi robur apud Fideles, omnino necessarium esse, rectè docet Cardenas in Crisi Theolog. ad sent. prohib. ab Innocent. XI. Dissert. 1. c. 11. n. 198.

Quæres. 4. an peregrini sine Parocho & Testibus invalidè contrahant matrimonium in Parochia, per quam transeunt, si in ea promulgatum sit Tridentinum; licet domicilium suum non sit publicatum; Resp. quòd sic. Quia peregrini, saltem quoad solennitatem contractuum, tenentur observare leges locorum, per quæ transeunt, cum ratione contractus sortiantur forum, ut dicitur cap. fin. de foro compet.

Quæ-

646. Quæres. 5. an Christiani, qui degunt apud infideles, v. g. apud Turcas, in illis terris validè ineant matrimonia, etiam non servatâ formâ Tridentini, esto hæc in loco domicilii eorum vigeat? Resp. quòd sic; quia decretum Tridentini, irritans matrimonia clandestina, ligat solùm ratione territorii, & Parochiæ, in qua illud est promulgatum, & usu receptum, juxta dicta superius. Hæc autem conditio in aliis locis deficit; ita Sanchez, *lib. 3. de matr. D. 18. n. 35.* & hoc extenditur. 1. ad casum, quo etiam solùm ad tempus (v. g. causâ matrimonii, vel captivitatis, aut itineris) in iis terris existunt, & contrahunt; quia tunc citra fraudem sunt extra territorium, ubi Tridentinum robur suum obtinet. 2. ad casum, si contrahunt in iis locis, ubi Tridentinum quoad decretum irritans matrimonia clandestina, ritè publicatum est, quando ibi nulli sunt constituti Parochi; vel expulsi ab Hæreticis, aut, licet sint, penitus ignorantur, aut tutus ad eos non est accessus. Nam in ejusmodi casibus decretum illud est penitus inobservabile; nec ad eos ex mente Concilii extenditur, ut docet Richardus Ardekin de matrimonio, c. 8. §. 4. in editione Colonienfi, cum Zypæo in *jure Pontif. l. 4. n. 16.*

647. Dices: si in celebrando actu præmittitur forma substantialis, nulla necessitas excusat à nullitate actus; ergo in casu proximè assignato invalidè celebrantur matrimonia, sine forma Tridentini, licet eveniat defectus præsentia Parochi ex eo, quòd in tali loco nullus haberi possit, Resp. anteced. verum esse, quando lex, quæ præscribit eam formam, non expicit specialiter certum casum, cujus oppositum in præsentî casu constat, ex cit. declarationib. in n. priori.

Accedit, quòd, licet quis ignoret præsentiam Parochi, & testium, requiri ad valorem matrimonii in iis locis, ubi Tridentinum locum habet, per hoc tamen non reddatur ei impossibile, matrimonium contrahere coram Parocho & testibus, sicut illi, qui nullum omnino habere potest in tali loco; præsertim, cum sit dispositio juris antiqui graviter prohibentis ejusmodi contractus clandestinos, à quo illa ignorantia non excusat.

Not. præterea, hæc dispositio Concilii non teneri infideles; cum non subsint Ecclesiæ, consequenter in terris Christianorum vel permanentes, vel transeunter existentes, validè contrahere matrimonia non observatâ formâ Tridentini. Cæterùm, matrimonium censetur contractum *in facie Ecclesiæ*, quamvis in privatis domibus celebretur, dummodo coram proprio Parocho & testibus fiat. Nam hoc, & non aliud, quoad *substantiam*, sonat *ly in facie Ecclesiæ*, sic Barbof. de Offic. Episc. allegat. 32. n. 37. nec refert, sive de die, sive de nocte celebretur: Possivinus de Offic. Curat. c. 10. n. 15.

Not. 2. non valere matrimonium celebratum coram Parocho rurali, quando à contrahentibus rus solùm ad tempus, vel paucos dies, vel causâ recreationis incolitur. Quia ex hoc Parochus ejus loci non est *proprius illius*, ibi sic versantis, Parochus, quod tamen requiritur, ut dicemus infra; ita Sanchez, *lib. 3. hic D. 23. n. 9.* secus est, si ibi sit tanquam Prætor, Judex, seu Medicus, ut vult Barbof. in *Trid. cit. Sess. 24. c. 1. n. 16.* Hinc ille, qui haberet domicilium in duabus Parochiis, ac in eis æqualiter habitaret (v. g. per hyemem in una, per ætatem in altera) posset validè, ac licitè contrahere coram Parocho hujus, vel illius; sic enim quilibet eorum est proprius ejus Parochus, & ipse cujuslibet Parochianus. Hæc autem æqualitas habitationis non necessariò mathematicè; sed satis est, si moraliter computetur, nimirum judicio prudentum; ita Sanchez, *cit. D. 24. n. 3.*

Not. 3. Sponsalia de futuro non comprehenduntur sub hoc decreto Concilii, consequenter validè, licitèque, celebrari simpliciter clandestinè (Ratio constat ex dictis à n. 123. ubi ea, quæ opponi solent, dissoluta sunt) nec omnia, quæ in cit. conciliari decreto continentur, spectare ad formam, cujus non impletio vitiet actum: inter illa sunt denuntiationes, *confectio*, & *retentio libri*, in quo describuntur matrimonio coram Parocho copulati &c. Nam horum omisso matrimonium non reddit irritum. Forma igitur, in quam decretum annullativum cadit, solùm consistit in *præsentia, & interventu proprii Parochi, vel Sacerdotis alterius de ipsius, vel ordinarii licentia, & duorum, vel trium Testi-*

Testium. Sic Joannes Baptist. de Luca Part. 5. libri 14. discursu 26. num. 4. his præmissis.

§. I.

An matrimonium defectu formæ invalidum, valeat in vim Sponsalium?

651. Resp. matrimonia fidelium, nulliter contracta ex defectu formæ, à Tridentino præscriptæ, in foro externo præsumi, saltem tanquam Sponsalia; sic Castropal. D. 1. de sponsal. p. 4. Joann. Bapt. de Luca L. 14. de Matrim. discursu 3. n. 23. quia, qui vult aliquem actum, intendit eum saltem eo modo valere, quo potest, si non valet eo modo, quo fit; sed matrimonium clandestinè celebratum valere potest in vim Sponsalium; ergo licet non valeat in vim Matrimonii, valebit in vim Sponsalium. Maj. arguitur ex L. *sitam angustii. ff. de servitutibus.* Min. par. ex aliis. Nam matrimonia impuberum, licet non valeant in vim matrimonii, valent tamen in vim Sponsalium ex c. *unico, de despons. Impub. in 6.* de quo jam egimus in præcedentibus, id, quod verum est, licet forent celebrata clandestinè, contrarium tamen docet P. Robertus König sup. cit. de clandest. despons. n. 28. *Vers. sed salvà.*

652. Ratio ipsius est; quia sic expressè declararunt Cardinales ad cit. c. *Trid. Sess. 24. de Reform. matr. n. 11. §. qui aliter, quàm presente Parocho. §. matrimonium contractum coram testibus & §. matrimonium contractum non servat à formâ. 2.* quia ex contractu, cui jus taliter resistit, ut illum absolute annullat, & personas ad sic contrahendum omnino inhabiles reddat, nulla prorsus nasci potest obligatio legitima, consequenter nec Sponsalitia, nisi contrahentes in defectum matrimonii expressè se ad Sponsalia obligare intenderent; sic ille.

653. Verùm declarationes Cardinalium, procedunt solum de matrimoniis clandestinè celebratis, non autem Sponsalibus. Nec ex eo, quòd *promissio matrimonii* per verba de præsentis titulo clandestinitatis irrita sit; irrita etiam est promissio, quoad alios *juris effectus*, sed solum ad effectum matrimonii sic contrahendi, prout expressè limitat CC. in ipso textu. Et ideo illa omnimoda inhabilitas, vi Tridentinæ dispositionis, ut patet ex verbis ad sic con-

trahendum, non potest extendi, nisi ad casum, de quo Concilium ibi expressè disponit; ibi autem, ut patet ex toto textu, non agit, nisi de matrimonio contrahendo, & ad hoc contrahendum sic (nimirum sine præsentia Parochi & Testium¹) redditi fideles omnino inhabiles in loco, ubi decretum ejus incepit obtinere robur suum.

Nec valet dicere, regulam communem, quòd, si actus non valet, ut agitur, valeat, eo modo, quo valere potest, verificari solum, quando actus non valet, ut agitur, ex defectu causæ efficientis præcisè; secus, quando non valet, ut agitur, tam ex parte causæ efficientis, quàm ex parte causæ formalis. Nam matrimonia impuberum clandestinè celebrata in loco, ubi viget Tridentinum, non tantum ob defectum causæ efficientis in ætate in contrahentibus requisita deficientis; sed etiam ob clandestinitatem, seu propter defectum causæ formalis (nimirum formæ à Tridentino præscriptæ) invalida sunt, & tamen valent in vim Sponsalium; textus enim, de quo in c. *unico*, indefinitè de his loquitur. Deinde, citra causam per illam distinctionem restringitur communis regula, ut actus non valeat eo modo, quo valere potest, quando defectus est in actu (qui fit) ex parte causæ formalis, quia contraria sententia concedit, ejusmodi matrimonia valere in vim Sponsalium, si contrahentes in defectu matrimonii se expressè ad Sponsalia obligare intenderent; ergo etiam si id intenderent factò, seu virtualiter, & tacitè, aut juris interpretatione. Nam ea expressa intentio non facit, quòd actus eo modo, quo fit, non fiat cum defectu causæ formalis, seu formæ à Tridentino præscriptæ.

Denique, ut verum sit, actum nec eo modo valere, quo valere potest, in casu, quo non valet eo modo, quo fit, intelligi debet, si hujus invaliditas oritur ex defectu causæ formalis, quæ in utroque requiritur substantialiter (aliàs illi nocere non potest defectus formæ, ad quod ea non requiritur) at in Sponsalibus de futuro non requiritur eadem forma juris à Tridentino præscripta, quæ in matrimonio: sic multi docent, vota solennia nulliter emissa, in vim promissionis, nihilominus tenere quoad castitatem, in vim voti simplicis.

Illud

656. Illud, quod contraria opinio asserit, clandestino matrimonio impuberum, Tridentini decretum non resistere, in quantum clandestinum est, eò, quod noluerit formam præscribere pro iis quoque matrimoniis, quæ aliunde subsistere non possunt, sed tantum pro his, quæ antecederent reputantur valida: illud, inquam, immeritò dicitur: quia sic matrimonia in gradibus prohibitis, post promulgationes, sed sine præsentia Parochi, & testium, inita, non caderent sub pœnas Tridentini contra matrimonia simpliciter clandestinè contracta. 2. quia sic contrahentes clandestinè, sed nulliter (ob impedimentum occultum) eo legitimè sublatò, non essent Rei illius culpæ contra legem illam Tridentini, celebrato prius matrimonio. 3. quia sic etiam dici posset, laborantem duplici impedimento dirimente, v. g. consanguinitate, & voto solennis castitatis, uno tantum titulo nulliter contrahere, dicendo dispositionem juris de voto solenni non esse pro matrimoniis, quæ aliunde subsistere non possunt, quod tamen non bene dicitur.

§. 2.

De qualitate Parochi, ad valorem matrimonii.

657. Communis doctrina est, quod esse debeat Parochus proprius, saltem unus ex contrahentibus. Constat ex *Trid. cit. c. 1. Sess. 24. ibi: statuit benedictionem à proprio Parocho fieri*, neque à quoquam, (nisi ab ipso Parocho, vel ab Ordinario) licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti concedi posse; sicut ergo novi Coniuges à proprio Parocho benedici, sic à fortiori ab eodem, & non alio (seclusà hujus licentià) copulari debent ex mente Concilii, præsertim cum ibidem pœnam statuat, in quemvis Parochum, & Sacerdotem alium, qui alterius Parochiæ Sponfos, sine illorum Parochi licentià, matrimonio conjugere, aut benedicere, ausus fuerit.

658. Difficultas est, quis Parochus censetur proprius ad effectum validè coram ipso contrahendi matrimonium juxta mentem Concilii? ad hoc respondet de Luca *cit. n. 12.* ut quis dicatur Parochianus ad effe-

ctum legitimè, ac juxta formam Tridentini, celebrandi Sacramentum matrimonii coram tali Parocho, non sufficere, quod ipse, vel ejus Sponsa, intra illius Parochiam materialiter habitent, v. g. *causa curandi, se curandi, aut mutationis aëris*: sed requiri domicilium formale, animo scilicet ibi permanendi, ac vivendi, tanquam in domo habitationis.

Quoniam verò hoc ipsum jus formalis domicilii totum pendet ex facti qualitate, ac particularibus circumstantiis, nulla desuper statui potest regula generalis, cuique casui applicabilis. Hinc ea, quæ circa alicujus temporis decursum, sine alio signo, considerari solent, certam regulam non præstant. Unde *vis non est in tempore*, cum benesimul stent, ut illud breve sit, & tamen ex aliis circumstantiis domicilium contractum dicatur; & è converso sit temporis considerabilis, & tamen illud non adfit. Et ideò, ut rectè notat de Luca *cit. num. 13.* tutum non est, in aliquibus declarationibus S. Congregationis, vel Rotæ decisionibus, proditis in diversis casibus particularibus, fundamentum indefinitè constituere, nisi casus, de quo agitur, easdem omnino individuas habeat circumstantias, cum aliàs etiam modica facti diversitas totalem juris diversitatem causare possit.

Hinc dicendum, illum Parochum loci, in quo Sponsus, vel Sponsa moratur, ad effectum matrimonii non eo ipso esse, vel non esse proprium alterutrius Parochum, sub quo ille, vel illa, longo aut brevi tempore, in ejus Parochia fuerit; nam sicut per menses, & ultra, quis morari potest in aliquo loco, sine animo ibi perpetuò permanendi, ac vivendi, sine quo non habetur in tali loco domicilium formale: sic è contra potest quis, cum animo ibi permanendi, ac vivendi, etiam primo statim die, quo ad talem Parochiam venit, fieri Parochianus, & formale ibi domicilium obtinere. Sic Emman. Sà. in *aphorism. V. matrim. num. 2.* & *V. Parochus. num. 2.* Unde sequitur, illum solùm dici ad hunc effectum, proprium contrahentium Parochum, in cujus Parochia, saltem unus eorum, habet domicilium formale. Quare si Sponsi in distinctis Parochiis domicilium formale habeant, tam Sponsi, quàm Sponsæ Parochus erit eorum pro-

proprius Parochus ad effectum matrimonii juxta Tridentinum coram eo validè contrahendi; ita communis cum Barbof. *in cit. c. 1. Trid. Sess. 24. num. 10.* Quare negandum est, Parochum loci, in quo quis degit solum materialiter (nimirum sine animo ibi permanendi, & vivendi, tanquam in loco fixi sui domicili) respectu hujus esse proprium Parochum in ordine ad effectum matrimonii coram ipso juxta mentem Concilii Tridentini, validè celebrandi.

661. Net. præterea, in contractu matrimonii, Parochum unius è contrahentibus proprium, eo ipso etiam quoad hoc esse Parochum proprium alterius contrahentis; ita Pirhing *de Clandest. despons. n. 13.* Nam concessa aliquà jurisdictione, conceduntur etiam ea, sine quibus ea jurisdic-tio consistere non potest. *L. 2. ff. de Jurisdic. Omn. Jud. ex c. Præterea 5. de Offic. delegati.* Nam cum Archiepiscopus Senonensis Alexandro III. proposuisset, utrum liceat Iudici delegato, non Ordinario, cogere contumacem, ut veniat; aut damnare, si non venerit? Pontifex respondit: quòd, postquam ei causa, licet simpliciter delegetur, satis potes nostrà autoritate partes compellere, & etiam contumaces severitate Ecclesiasticà coercere, etiamsi literæ commissionis id non contineant, aut partes mandatum nostrum non habeant, ut accedant; rationem reddit, quia ex eo, quòd causa sibi committitur, super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem. Cum ergo Parochus proprius Sponsi, possit ejus matrimonio assistere cum Bertà v. g. hoc autem fieri non possit, nisi assistat contractui utriusque, jurisdic-tio ipsi concessa quoad hoc, pro matrimonio, seu contractu Sponsi, porrigitur etiam ad contractum Sponsæ, licet aliàs non subdita; dixi, si suo Parochiano assistat in propria Parochia. Nam alia quæstio est, an validè assistat suo, sed in aliena Parochia? Negat enim Basil. Pontius *lib. 5. c. 16.* sed melius affirmat Sanchez. *lib. 3. D. 19.* & Coninch. *D. 27. n. 22.* quia Concilium plus non petit ad valorem matrimonii, quàm assistentiam proprii Parochi; hoc autem stat, esto assistat extra suam Parochiam, præsertim cum assistere matrimonio non sit actus jurisdictionis contentiosæ, aut vo-

luntariæ; ita Barbof. *in Trid. Sess. 24. de Reform. matr. c. 1. n. 8.*

Si quæras. 1. an in dato casu etiam licitè 662. assistat? Negativam tenet Pontius *cit. n. 11.* sed verius affirmat Sanchez. *cit. d. n. 18.* Parochum, etiam extra suam Parochiam licitè assistere matrimonio sui Parochiani, intellige, secluso scandalo; quia talis assistentia nullibi prohibita est; nec ibi, ubi hæc assistentia fit, de necessitate faciendâ & Sponsorum benedictio, quam matrimonio esse necessariò conjunctam, & Parochum extra suam Parochiam Sponsi posse impendere, negat Castropalaus de sponsal. *D. 2. p. 13. §. 9. n. 7.* Barbof. *cit. n. 150.*

Si quæras. 2. an Sacerdos delegatus 663. validè assistat extra Parochiam delegantis? Resp. affirmativè; quia vi Tridentini plus non requiritur; quàm ut assistat proprius Parochus, vel alius, de ipsius licentia Sacerdos: sed hoc contingit, esto id fiat extra Parochiam, vel etiam dioecesim, committentis; & ratio est, cum id licitè faciat proprius Parochus; non est, unde id alteri ad hoc idoneo delegare non possit. Censet tamen Pirhing *cit. n. 16.* quòd sine licentia Parochi loci, vel ordinarii sic, assistendo, peccet, & puniri possit, si solemniter, & publicè assistat matrimonio in aliena Parochia, vel dioecesi, id, quod, secluso scandalo, rectè negat Sanchez. *sup. cit.* nisi aliud habeat praxis dioecesana.

Si quæras. 3. an proprius Parochus 664. validè, ac licitè assistat matrimonio suorum, licet non sit Sacerdos? Resp. affirmativè; quia vi Tridentini, plus non requiritur, quàm ut assistat proprius Parochus; sed hoc contingit in dato casu, esto non sit Sacerdos; præsertim, cum ejus assistentia non alio titulo, quàm testis ab Ecclesia deputati, requiratur.

Si quæras. 4. an alius etiam Parochus, 665. sed non Sacerdos, de licentia proprii Parochi validè assistat matrimonio? Resp. Negativè, quia vi Tridentini requiritur, ut assistat, vel proprius Parochus, vel alius de ipsius licentia Sacerdos. Hinc proprius Parochus non potest alteri Parochi non Sacerdoti dare licentiam assistendi matrimonio; esto foret Diaconus, vel Subdiaconus; potest tamen etiam simpliciter Sacerdoti, licet necdum approbato ab Or-

ab Ordinario; quia sic jam verificatur constitutio Tridentini.

666. Si quæras, 5. an proprius Parochus validè assistat matrimonio; licet sit excommunicatus? Resp. affirmativè; quia sic jam verificatur constitutio Tridentini. Et ideo validè assistit, licet sit excommunicatus etiam vitandus, licet suspensus ab officio, & beneficio, licet irregularis, vel administratione interdictus, modò non sit actualiter depositus; quia sic assistit verè proprius eorum Parochus.

667. Si quæras, 6. an validè assistat proprius Sponsorum Parochus, qui est solum ex titulo colorato? Resp. affirmativè, si communi errore reputetur habere verum titulum, esto in re talis non sit. Quia tali casu propter bonum publicum jus supplet defectum, ex L. Barbarius ff. de offic. Prætor. (secus est de intruso, seu non Canonice ingresso; quia talis caret titulo colorato) idem, quod dictum est de Parocho ex titulo solum colorato, resolvit Barbof. in c. 1. Trid. Sess. 24. de Reform. matr. n. 79.

de Parocho putativo. 2. de Parocho habente injustum titulum sui beneficii. 3. de Parocho non promotò infra annum. 4. de illo, cui præter defectum examinatorum Synodali collatio nulliter facta est ob nullitatem concursus. 5. de Parocho Schismatico, habente saltem coloratum titulum. 6. de Parocho fornicario notoriè, non tamen adhuc in iudicio condemnato & confessò. 7. de existente in peccato mortali. 8. de prohibito ab Episcopo, ne matrimonio assistat.

668. Si quæras, 7. an Parochus Catholicus licitè assistat matrimonio hæreticorum in sua Parochia degentium? Resp. affirmativè, de hæreticis toleratis. Nam sic non sunt vitandi, præsertim cum Parochus non sit Minister Sacramenti matrimonii, sed tantum testis; quod dic procedere, si assistat tali matrimonio, servatis ritibus Ecclesiæ Catholicæ, nec admittis, quibus alterius Sæctæ, & erroris aliqua professio fieret. Sic Castropalaus D. 4. de sponsal. p. 11. n. 13.

669. Si quæras, 8. quis sit proprius Parochus *Vagorum* ad effectum matrimonii validè contrahendi juxta formam Tridentinè? Resp. quòd ille, in cujus Parochia transeunt commorantur. Præcipitur tamen Parochis, ne illorum hominum matrimo-

niis assistant, nisi prius de illorum statu & habilitate ad contrahendum, diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delatà ab eo licentiam id faciendi obtineant. Ita Trident. Sess. 24. c. 7. ibi: *multi sunt, qui vagantur, & incertas habent sedes, & ut improbi sunt ingenui, primà uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illà vivente, diversis in locis ducunt; cui morbo cupiens sancta Synodus occurrere, omnes, ad quos spectat, paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facillè recipiant; magistratus etiam seculares hortatur, ut eos severè coercant: Parochis autem præcipit, ne illorum matrimonii interfint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delatà, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.*

Ex hoc sequitur, Parochum his 670. ommissis, vagos copulando mortaliter peccare; cum in re gravi præceptum violer. Censentur autem *Vagi*, qui incertas sedes habent, seu nullum certum domicilium; item illi, qui prius domicilium deserentes omnino aliò tendunt, ut novum domicilium acquirant; dum in via sunt. Conclusio procedit, si tantum unus contrahentium vagus sit; sic Barbof. in Trid. cit. à n. 1. Hujus ratio est ex lib. 1. tit. 2. de Constitut.

Si quæras, 9. quis censeatur proprius 671. Parochus ad effectum administrandi hoc Sacramentum militibus, qui in castris, atque ipso exercitu sunt? responderetur, eum esse ejusdem exercitus Capellanum; si autem considerentur pro tempore, qui in hybernis, non in castris, & papilionibus, sed in civitatibus locisque habitatis (Vulgò, in *quarteriis*) vivunt? resolutio pendet ab observantia, & tenore facultatum eidem exercitui Capellano, seu Vicario attributarum. Sic de Luca cit. di. scursu 26. num. 17.

Si quæras 10. an obstat Sponsis (ut 672. censeantur de tali Parochia) quando affectatè (nimirum ad declinandam impedimenta, & obices, quibus vel per parentes, & consanguineos, vel alios impedirentur) à matrimonio (præsertim inæquali) ad aliam se transtulerunt? Respondet de Luca tit. de matr. discursu 1. n. 9. Congregationem Concilii censuisse, hanc fraudem, seu affectationem non ob-

stare; quia aliàs præberet præjudicium libertati matrimonii, cum inæqualibus personis, sive præter parentum, vel conjunctorum voluntatem contrahendi; quoniam, cum id in consueta Parochia propria, stante necessitate trinæ denuntiationis, absque publicitate sequi non valeat, de facili impediri possent, & cum dicta resolutione processum fuisse in plerisque aliis casibus, relatis per Fagnan. c. significavit, de Paroch. ita ille.

Ex hoc sequitur, licet ad aliorum, quorundam Sacramentorum administrationem, in Viatoribus, peregrinis, vel iis, qui gratiâ recreationis, sive collectionis fructuum, aut pro aëris beneficio, sufficiat accidentale, seu occasionale domicilium, vel habitatio in loco aliquo, ad ejusmodi fines electo: ad validam tamen administrationem Sacramenti matrimonii non sufficere; cum vi formæ Conciliaris habeat peculiarem qualitatem, quæ desiderat domicilium verè, ac propriè contractum, de quo Sanchez, lib. 3. hic D. 23. à num. 9.

§. 3.

Qualis presentia Parochi & Testium esse debeat?

673. Cum finis, propter quem Tridentinum Sess. 24. de Reform. matr. c. 1. ad valorem matrimonii contrahendi exigit presentiam Parochi, ut formam, potissimum sit, ut Ecclesiæ per ipsius depositionem, ac testimonium constet de externo consensu Sponsorum per verba de presenti, & caveatur voluntaria dissolutio matrimonii, quod etiam clam factum, olim valebat, sequitur, eam presentiam sufficere, quâ hoc ipsum sufficienter intelligere possit ad legitime de illo deponendum, si tales clandestini Conjuges ab invicem recederent, ut ad illud servandum cogi possent. Et illam presentiam Auctores vocant *presentiam moralem*, id quod ex eadem ratione de assistentia Testium dicendum venit. Ex quo sequitur, nullum Parochi, vel Testium requiri consensum, sed sufficere, ut *coram eis* explicetur Sponsorum consensus per verba de presenti, quamvis *invitis*, ac *vi detentis*, vel *cum fraude* sub alio etiam titulo *voca-*

tis, modò Parochus & testes sic adint, ut intelligant, & sciant, quid agatur; ita Sanchez, lib. 3. hic. D. 39. à n. 1. cum communi.

Hinc, quando dicitur, non sufficere presentiam merè *materialem*, & de facto, verum dicitur, si adessent ita, ut non scirent, ac intelligerent, quid agatur; ut si Sponsi contraherent coram Parocho & Testibus, rationis usum impeditum habentibus, vel dormientibus &c. si autem intelligant, quid agatur, habetur presentia moralis, licet reclamant, aut studiosè intelligere nolint &c. Sic, tanquam validè contractum matrimonium habebatur illud, quod Comitis Molæ filius cum Maria de Sciart, natalibus æquali sed fortunâ longè inferiori (ut patrem lateret) coram Sponsa Parocho, Missam celebrante, dum conversus ad populum diceret: *Dominus vobiscum*, apprehensâ dictâ Mariâ per manum, contraxit dicens, eidem Parocho coram Testibus: *hanc accipio in meam Uxorem*, Mariâ respondente, ac repetitis vicibus dicente: *Signor si*, non obstantè, quòd Parochus indignatus, responderet, *estis excommunicati &c.* de quo fusè Joann. Bapt. de Luca lib. 14. tit. de matr. disc. 1. à n. 1.

Præter proprium Sponsorum Parochum, duos, vel tres testes requiri, constat ex sæpe cit. Trident. c. 1. Sess. 24. & sufficere *moralem* eorum presentiam ex dictis n. 673. in his porrò nulla alia qualitas necessariò requiritur, quàm ut habeant sufficientem usum rationis, ut de eo, quod inter contrahentes actum est, testari possint, testimonio sufficiente jure naturali; ita Castropal. D. 2. de sponsal. p. 13. §. 13. n. 3. Hinc opus non est, ut isti sint omnino idonei, ac omni exceptione majores; modò tales sint, qui valeant intelligere, quid contrahentes velint, & agant. Et ideo favore matrimonii receptum est, ut etiam *Testimonium Parentum*, vel *Conjunctorum* admitti debeat, qui de Sponsorum consensu præstito deponant per c. *Videtur*. 35. q. 6. c. *Videtur*. Qui matrimonium accusare possunt; nisi sint potius pars interessata, & quasi principalis in causa; ut si deponerent, *affectantes matrimonium*, vel ad reparandum honorem tum filiae, tum proprium, ob copulam forè secutam, inter

inter contrahentes, vel saltem ob ejus dif-
famationem. Undè, cum dicitur, paren-
tes recipi posse in testes pro filiis, procedit
in his, quæ melius per eos sciri possunt. Sic
Barbof. in c. *Videtur. qui matr. accusare poss.*
n. 3. cum aliis.

676. Quæstio est, an unus ex Testibus,
qui assistunt matrimonio, possit simul esse
Mandatarius, seu Procurator, ex man-
dato Sponsi constitutus ad contrahendum
nomine Sponsi? Casum adhuc pendere
indecisum, ait de Luca *cit. in annotationi-*
nibus ad lib. 14. discursu 26. n. 3. Negati-
vam tamen esse probabiliorè, tum quia
Mandatarius sic deberet esse Testis de suo
facto, nomine Principalis; tum quia
Tridentinum, exigens duos testes, qui de-
ponere possint de facto contrahentium,
videtur exigere duos testes à contrahenti-
bus distinctos, non tantum principalibus,
sed etiam, qui solo ministerio, & mandato
tales sint.

§. 4.

De Sacerdote delegato.

677. Valide, licet quæque matrimonium con-
trahi etiam coram alio, quam proprio
Sacerdote, ab hoc, vel Ordinario ad id
delegato, seu licentiam habente, const. à
n. 562. ad quæ not. quòd Sacerdos, de li-
centia proprii contrahentium Parochi ad-
stiturus matrimonio, valide assistat, etiam
mortuo interim Parocho illo, si dum ad-
stitit, mors ignorabatur; secus, si scie-
batur; sic Cardinal. de Lugo *in respons.*
moral. lib. 1. d. 35. his præmissis:

678. Quæstio 1. est, quis possit dare licen-
tiam alteri Sacerdoti; ad assistendum ma-
trimonio? posse id Parochum, vel Ordi-
narium pro suis Parochianis, const. ex
n. 635. Ubi not. hic *nomine Episcopi vel*
Ordinarii venire etiam alios jurisdictione
quasi Episcopali præditos, & proprium
territorium habentes. 2. Vicarium gene-
ralem Episcopi, etiam absq. speciali com-
missione. 3. Capitulum sede vacante.
4. Legatum Papæ, in Provincia suæ lega-
tionis. 5. Archiepiscopum etiam in dice-
cesi suorum Suffraganeorum, sed tan-
tum, cum actu visitat, vel causa ad eum
devoluta est, per appellationem. Nam
aliàs in subditos eorum jurisdictione car-
ret: quod diximus de Vicario gener. Epi-
Tom. IV.

scopi, procedere vult Barbof. *in Trident.*
Sess. 24. c. 1. n. 106. de illo, esto non esset
Sacerdos; quia ille assistit jure Ordinario.
Ex quo sequitur, eum, *etiam non Sacerdo-*
tem, valide assistere eorum matrimonio,
quorum potest Episcopus jure Ordinario
etiam non Sacerdos; cum Vicarius Epi-
scopalis jurisdictionem habeat eandem,
cum Episcopo, non distinctam; Pirhing. *de*
Offic. Jud. delegat. n. 1.

Quæstio 2. cui possit dari hæc licen- 679.
tia? Resp. quòd vi Tridentini *cit. nulli, nisi*
Sacerdoti, ut const. ex n. 635. excipe sum-
mum Pontificem, cum illa Tridentini
dispositio sit juris tantum Ecclesiastici.
Porro licentiam illam debere esse *expres-*
sam, resolvit Barbof. *cit. à n. 108.* quod
sic accipe, ut non sufficiat licentia tacita,
pendens à rarihabitione de futuro; quia
sic non esset verum, quòd assistat Pa-
rochus, vel alius Sacerdos ab ipso licentiam
habens, sed tantum *habiturus:* secus est,
si licentia tacita antecedit matrimonium,
& sit de præsentibus; ut si alius Sacerdos
matrimonio assisteret vidente, nec, cum
facile posset, contradicente Parocho.

Resolvit 2. sufficere *licentiam gene-*
ralem, quæ conceditur facultas à Parocho
exercendi Parochialia, vel omnia Sacra-
menta in sua absentia, licet data foret con-
tra prohibitionem Episcopi, nec opus esse,
illam dari in scriptis; sic Barbof. *cit. à*
n. 108. & seq.

Resolvit 3. eam licentiam debere
concedi *ante actum assistendi* (aliàs non
assisteret *habens* licentiam) nec obesse,
si expracticetur dolo, & fraude, si dolus
sit causa tantum impulsiva; non autem, si
finalis, seu motiva concessionis.

Hujus postremi ratio est; quia fieri 680.
posset, quòd Parochus non proprius (*spe-*
lucris promissi) allatis gravibus, ac veris
causis omittendi denuntiationes, ab Or-
dinario, vel ejus Vicario petens licentiam
assistendi eorum matrimonio non factis
proclamationibus, illam obtineret, falsò
putante, Sponsos aliunde de ipsius Parochia
esse, quo casu assistentiam illam, conse-
quenter matrimonium coram eo contra-
ctum invalidum esse, probabilius est; quia
sic nec coram proprio, nec coram alio
Sacerdote licentiam habente contraxe-
runt, quia mens concedentis non ferebat,
in licentiam assistendi, quæ, credebatur,
eum

eum non egere; sed *in omissionem denuntiationum*, quam suaserunt causæ propofitæ, de quo V. de Luca *cit. l. 14. Tit. de Matr. discursu. 1.*

681. Quæstio. 3. est, an delegatus, facultatem assistendi matrimonio, possit validè subdelegare? Resp. delegatum regulariter non posse subdelegare. c. *Cum causam*, 62. de appellat. §. L. 1. §. 1. & L. 3. ff. de Offic. ejus, cui mandata est, jurisdictio. dixi regulariter. 1. quia fallit, si quis sit constitutus sit sub potestate subdelegandi, ut not. Zoësius de Offic. Jud. delegat. num. 7. deinde, si quis sit delegatus ad universitatem causarum; quia talis habet eandem jurisdictionem cum delegante; quod tamen intellige de subdelegatione ab hoc facienda solum pro casu particulari, non ad universitatem causarum, ut rectè not. de Luca *cit. discursu. 26. n. 26.* secus dicendum est de delegato ad casum particularem, vel ad assistendum solum matrimonio certarum personarum. Talis enim potestatem delegatam subdelegare non potest, ut not. gloss. in cit. c. *Cum causam. V. delegatus.* Ex hoc sequitur, quòd Parochus, vel alius Sacerdos, licentiam sibi concessam ab alio, ut assistat matrimonio duorum, expressè nominatorum, v. g. *Titii, & Bertæ*, non possit committere alteri, v. g. suo Capellano, vel Regulari, qui fortè tunc apud eum commoratur; quia sic talis Parochus, vel Sacerdos, est delegatus ad casum solum particularem.

682. Dixi duorum expressè nominatorum. Nam circa hoc quæri potest, an sufficiat, esto Sponsi non nominentur expressè? si contingat, quosdam esse copulandos, ut eorum saluti consulatur, ne in loco suæ Parochiæ, vel diocesis eorum matrimonium innotescat, præter causas gravissimas (puta, si contrahendum sit inter valde inæquales) ubi si consanguineis constaret hoc matrimonium, vel alter, vel uterque gravissimè periclitaretur, prout non semel in facti contingentia ostendi potest. Resp. si is, à quo Sponsi petunt copulari ex ejusmodi causis, non sit Parochus eorum proprius, & ad proprium eorum Parochum, vel Episcopum (tacitis eorum nominibus) necessitatem contractus, pro eorum salute, scribat, & licentiam eorum matrimonio assistendi obtineat, licitè, validè-

que celebrari coram eo matrimonium, quia sic servatur substantialis forma Tridentini, quòd contrahant coram alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel Ordinarii licentia; quo casu satis est, si testes, arcani apprimè tenaces adhibeantur, licet non sciant nomina contrahentium; cum sufficiat, quòd sciant contractum factum, sub istis circumstantiis. Delegatus tamen talis non posset id, quod sibi concessum est, subdelegare; cum delegatio tantum ad casum particularem facta sit.

Quæstio. 4. an sufficiat licentia data Sponso, v. g. quòd possit conjungi per quemlibet Presbyterum? Resp. affirmativè; quia si tali casu contraheret coram eo, quem ad hoc delegit, verificaretur forma substantialis, quòd contraxerit coram Sacerdote, ad id licentiam habente: secus est, si Sponsi licentiam peterent sub alio nomine, non suo. Nam cum delegatio sit stricti juris, intelligenda venit inter limites verborum, nec extendi de persona in personam, etiam de consensu partium, qui dare non potest jurisdictionem personæ privatæ illum habitualitè non habenti, juxta c. *Significavit de Rescript. Sc. P. & G. de Offic. deleg.* excipie, nisi concedens habeat in animo faciendi talem rem, vel annuendi tali personæ, licet in verbis ex errore exprimat aliam. Arg. L. si in nomine C. de Testam.

ARTICULUS II.

De matrimonio clandestino secundum quid.

Seu matrimonio celebrato prætermissis denuntiationibus. Tale matrimonium, etiam jure antiquo (seclusà dispensatione) illicitum erat, ut const. ex c. *inhibitio. 3. de Clandest. despons.* cujus textum retulimus supr. Jure autem novo Concilii Tridentini *Sess. 24. de Reform. matr. c. 1.* sequentia statuta sunt. 1. *ut impofterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parochis, tribus continuis diebus festivis, inter Missarum solennia, publicè denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum.*